

**ZÁSZLÓALJ-HARCCSOPORT EREJŰ KÖTELEK FELDERÍTŐ TÁMOGATÁSÁNAK
AKTUÁLIS KÉRDÉSEI****TOPICAL QUESTIONS CONCERNING THE INTELLIGENCE SUPPORT OF A BATTLEGROUP
SIZED FORCE**

NATO, valamint EU tagságunkból adódó kötelezettségeink, a szövetségi rendszerek által kitűzött védelmi célok megvalósításához való hozzájárulás, az új veszélyekre és fenyegetésekre adandó válaszok (terrorizmus elleni harc, kritikus infrastruktúra védelem), szemléletváltást követelnek meg a hadműveleti szintű katonai felderítés terén is. Egy új típusú – a hagyományos katonai műveletektől eltérő kihívásoknak is megfelelő – flexibilis felderítő rendszer kialakítása továbbra is elodázhatatlan feladat. Annak érdekében, hogy a szövetségi, illetve koalíciós és a belátható jövőben már Európai Unió műveletekben is résztvevő magyar kontingensek parancsnokai képesek legyenek mind a hagyományos, mind az aszimmetrikus fenyegetés jelentette körülmények között hatékonyan vezetni a magyar alakulatokat, sikeresen végrehajtani a kiszabott feladatokat és biztosítani a saját erők oltalmazását,¹ korszerű, rugalmas, a veszélyek széles skálájára reagálni tudó felderítő rendszer kiépítésére volt, van és lesz is szükség. Ehhez adhatnak segítséget azok a javaslatok, amelyeket a szerző a béketámogató műveletek során szerzett tapasztalatok tükrében a zászlóalj-harccsoport szintű kötelek felderítő támogatásának megvalósítása érdekében állított össze.

In the face of emerging security challenges (fight against terrorism, critical infrastructure protection) in order to effectively undertake the commitments and obligations of our NATO and EU membership, and contribute to security in the Euro-Atlantic area a new approach is needed in the field of operational intelligence as well. Developing a new kind of resilient intelligence system – that is apt to handle non-conventional operations– is still a pressing issue. So as to enable the contingent commanders in future NATO, EU or other coalition operations to effectively command the Hungarian units, efficiently carry out missions, and successfully plan force protection (both in conventional and non-conventional environment) an up-to-date, flexible, multi-capable intelligence system is required. The following experience-based suggestions serve as a guide to help carrying the idea into execution.

BEVEZETÉS

Hazánk szövetségi tagsága, a regionális biztonsági környezetben bekövetkezett pozitív változások, valamint a haditechnika fejlődése lehetővé teszik egy, a korábbiaknál kisebb létszámú haderő fenntartását, ehhez azonban elengedhetetlen a képességek minőségi fejlesztésén keresztül, a haderő professzionális és az expedíciós jellegének erősítése.

A Magyar Honvédség szárazföldi csapatainak katonai felderítése, azaz a katonai műveletek felderítő támogatása a hadműveleti és a harcászati szintű felderítés, az 1980-as évek közepétől jelentős és mélyreható szerkezeti, valamint technikai változások sorozatán ment át. A 90-es évek elejétől folyó, a haderő modernizációját magába foglaló átszervezés, valamint a pénzügyi források stagnálása, vagy éppen csökkenése következtében a felderítés egyre szűkülő állománnyal, avuló eszközrendszerrel hajtja végre feladatát. A harcászati és a hadműveleti szintű szárazföldi felderítő rend-

¹ Force Protection

szere permanens szervezeti változása következtében jelentősen csökkent mind békében, mind békétől eltérő időszakban a rendelkezésre álló felderítő erők és eszközök mennyisége, ugyanakkor a felderítő rendszerrel szemben támasztott követelmények nem csökkentek, sőt a válságkezelésből és a nemzetközi békefenntartó tevékenységből adódó feladatokkal tovább bővültek.

Az elmúlt közel másfél évtized béketámogató műveleteiben szerzett tapasztalataink azt mutatják, hogy a különböző műveletekben részt vevő nemzetek nem ajánlják fel felderítő képességeik teljes spektrumát a szövetséges vagy koalíciós parancsnokságoknak, így a J-2, G-2 és S-2 struktúrák önállóan nem, csak a küldő nemzetek adatszerző képességeire támaszkodva tudják teljes körűen ellátni feladataikat. A műveleti területen folytatott felderítés továbbra is nemzeti felelősség. [1] [2]

A megkezdett és folyamatos fejlesztési erőfeszítések dacára a hazai felderítőrendszerre vonatkoztatva az alábbiakat állapíthatjuk meg:

- A Magyar Honvédség „rég” szervezeti formákat mutató (a szárazföld és a légiereő komponens felderítő rendszerének elkülönülése) felderítő rendszerét alapvetően korszerű technikai (elektronikai) eszközrendszerekkel felszerelt integrált felderítő – adatszerző szervezetekké JISR² kell transzformálni. [2]
- A katonai felderítés rendszere a Nemzetbiztonsági Törvény³ előírásainak megfelelően, a hadászati felderítés a HVK a KNBSZ közt oszlik meg. A feladatok megosztásának finomhangolását folytatni kell.
- A felderítés elleni védelem és biztonsági feladatokat⁴ a NATO hagyományos feladatmegosztásával harmonizáltan, a hazai szervezetek fúziója következtében jelenleg a KNBSZ végzi.
- A jelenlegi felderítő zászlóalj kettő (csapat-) felderítő egy HAHIR⁵ és egy EHV⁶ százada elektronikai-harc- és haditechnikai eszközparkját a pénzügyi források optimális kihasználásával folyamatosan korszerűsíteni kell.
- A manőver- zászlóalj érdekében alkalmazott felderítő információszerző alrendszer a pilóta nélküli felderítő repülőgépek kivételével részben korszerűtlen vagy elavult, az eszközök műszaki állapotát, üzembiztonságát meg kell őrizni.
- A felderítési adatok időben történő biztosítása a digitális felderítő információs rendszer folyamatban lévő kiépítése miatt egyelőre nehézkes, csak helyi adatbázisokkal (adattárakkal) rendelkezünk, melyek összekapcsolása a fejlesztések egyik célkitűzése.
- El kell érni, hogy a különböző szintű törzsek felderítő részlegei rendelkezzenek a NATO tagországok hasonló szervezeteinek megfelelő, a feladatkör ellátásához szükséges létszámmal és technikai felszereléssel.

A létrehozandó korszerű felderítő rendszernek a technológiai fejlesztéseken túl elsősorban szemléletében kell tükrözőnie a NATO felderítő közösségéhez való kapcsolódást, a haderő-fejlesztési ajánlásokban és a védelmi képesség kezdeményezésében meghatározott elveket és követelményeket célszerű követni és kielégíteni.

Célom, hogy a felgyülemlett műveleti tapasztalatok elemzésével bemutassam egy zászlóalj-harcsoport erejű kötelék felderítő támogatása fejlesztésének szükségességét. Az aszimmetrikus műveleti környezetben tevékenykedő kötelék felderítőrendszerének vizsgálatán keresztül igyekszem bemutatni a támogatási terület fejlesztésének lehetséges irányait.

1. A BÉKETÁMOGATÓ MŰVELETEK ÉS A FELDERÍTÉS KAPCSOLATA

A felderítés (hírszerzés) központi szerepet játszik a békefenntartás hatékonysága szempontjából, s a jövőben olyan konfliktuskezelési eszközként jelentkezik, amely alkalmas az erők megsokszorozására, saját csapataink megóvásának

² JISR- Joint Intelligence Surveillance and Reconnaissance

³ 2013. évi LXXII. törvény egyes törvényeknek a nemzetbiztonsági ellenőrzés új szabályainak megállapítása érdekében szükséges módosításáról

⁴ Counter Intelligence and Security

⁵ Harcászati hírszerző század

⁶ Elektronikai hadviselés század

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

HOLNDONNER Hermann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám

támogatására és az emberéletek megmentésére. Ebből adódóan az összadatforrású felderítéssel, hírszerzéssel a műveletek tervezésének kezdetétől számolni kell.

A jelenlegi felderítő rendszer technikai fejlesztésével, korszerűsítésével, a személyi állomány célirányos kiválasztásával, kiképzettségének, túlélő képességének további fokozásával, a terrorizmus elleni feladatokra történő különleges egységek felkészítésével válhat biztosíthatóvá a NATO által felállítandó reagáló erőkre történő reális integrálásuk, hatékony alkalmazásuk ez által az ISTAR⁷ képességek fokozatos elérése. Az ISTAR az időszzerű, pontos, tényszerű és meggyőző felderítő információk megszerzése, feldolgozása és elosztása, amely támogatja a (had-) műveletek tervezését és végrehajtását, lehetővé teszi a parancsnoknak, hogy elérje a (had-) műveletek célját a konfliktus teljes spektrumában. [2]

Fontos kiemelni, hogy az aszimmetrikus műveleti forma sok helyen eltér a hagyományos (értsd: magas intenzitású műveletek) felderítési feladatok végrehajtásától, hiszen komplexitásához, bonyolultságához nem férhet kétség:

- A csapatok leendő műveleti területe jóval nagyobb lehet, mint a hagyományos háborús katonai műveletek (hadműveletek) végrehajtása során, azaz a hagyományos háborúk megvívásánál.
- A felderítési feladatok végrehajtására bevont felderítő erők, szervek szervezetek felelősségi és működési körlete is jóval nagyobb területet ölel fel, amely térségben – különösen a felderítés bevezetésekor (a felderítés kezdeti időszakában) – igen kevés adatforrás áll a rendelkezésre.
- A tapasztalatok azt mutatják, hogy többségében izolált erőkről kell információt szolgáltatni, amely nagymértékben megnehezíti az adatszerzés lehetőségét, a felderítő hírszerző tevékenység hatékony végrehajtását.

A válságkezelés alapja a nemzeti hírszerzési kapacitás lehetőségeinek optimális kihasználásával történő hatékony felderítő (hírszerző) tevékenység, feltételezve ezen erők, egységek, szervezetek meglétét és működőképességük lehetőségeit, amely hatékony és korszerű technikai felszereltségen és kiválóan felkészített, jó szakembergárdán alapul.

A béketámogató műveletek felderítő támogatásának megváltozása két tényezővel hozható összefüggésbe: a hidegháború megszűnésével és az információs forradalommal. Az említett két tényező kedvező alakulása olyan széles forrás lehetőséget és módszereket kínál, amelyeket korábban a békefenntartók nem, vagy csak korlátozott mértékben használhattak. Ahogyan átfedések jelentkeznek a hadászati, hadműveleti és harcászati szintű felderítési igényekben, ugyanúgy átfedések lehetnek a felhasználható forrásokban és módszerekben is.

Az aszimmetrikus műveleti környezetben a hadászati, a hadműveleti és a harcászati szintű felderítés szoros egységet képez, ezért merev elválasztásuk hibás szemléletnek bizonyul. A jelen és a jövő korszerű műveleti, hadműveleti tervezési folyamataiban a kapott információk mennyiségi, minőségi mutatói adott esetben több vezetési szintet is áthidaló, valós tartalmánál fogva továbbmutató és feldolgozható adatokat tartalmazhatnak, függetlenül a felderítési adat forrásától, illetve a kiküldő, vagy működtető szervezet, egység (parancsnokság) szintjétől.

A legfelsőbb vezetési szinthez köthető hadászati, politikai, diplomáciai és alacsonyabb szintű katonai kommunikációs rendszerek figyelése betekintést enged a hadviselő felek szándékaiba. Segítséget nyújthat harmadik félnek az időbeni ellen-, vagy válaszlépések megtételére, a rendezést célzó tárgyalások stratégiai tervezésére annak ismeretében, hogy a felek mit hajlandók és mit nem képesek elfogadni. A módszer alkalmazási lehetőségei a hadviselő felek által használt eszközöktől is függenek. A rádióelektronikai felderítés SIGINT⁸ esetében azonban a leképező felderítés IMINT⁹-nél is szigorúbb korlátozások vonatkoznak az adatok megosztására és védelmére. A képelemzésről eltérően a lehallgatott, vagy megszerzett adatok kiszivárogtatása rendkívül veszélyes lehet a helyzetre. A SIGINT jelezheti az összetűzéseket és vitákat, hozzájárulva ezzel megelőzésükhöz, jelezheti továbbá a szembenálló felek friss elhelyezési és egyéb adataikat. Kedvező esetben segítheti a szökevények és a háborús bűnösök helyének meghatározását. A SIGINT erőket és

⁷ Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, and Reconnaissance (ISTAR)-Hírszerző, felderítő, megfigyelő és célmeghatározó rendszer

⁸ Signal Intelligence- Rádióelektronikai felderítés

⁹ Imagery Intelligence- Leképező felderítés

eszközöket a dinamikus eseményeket magába foglaló műveleti területen kívül is elhelyezhetjük, csökkentve ezzel az ellenintézkedések lehetőségét.

Az említett források hasznosításán kívül a parancsnokoknak és a törzseknek lehetőségük van az emberi erőforrások használati körébe tartozó felderítő, hírszerző¹⁰ tevékenység személyes helyszíni végrehajtására annak érdekében, hogy ellenőrizzék az információk valóságtartalmát, az adatok objektivitását, illetve, hogy mi mond ellent az eddigi ismereteiknek.

2. BÉKEMŰVELETEK ÉS AZ ELEKTRONIKAI HADVISELÉS

Napjainkra az elektronikai hadviselés jelentősége a korszerű harc körülményei között, valamint a válságkezelő és békefenntartó műveletek során egyre inkább meghatározóvá válik. Az elektronikai hadviselés alappillérei az elektronikai támogatás, az elektronikai ellentevékenység és az elektronikai védelem.

Doktrínális megfogalmazás szerint az: „elektronikai hadviselés az elektromágneses spektrumot hasznosító azon katonai tevékenység, amely magában foglalja az elektromágneses kisugárzások kutatását, felfedését és azonosítását, az irányított energiát is beleértve az elektromágneses energia felhasználását abból a célból, hogy megakadályozza vagy korlátozza az ellenség részéről az elektromágneses spektrum hatékony használatát, és lehetővé tegye annak a saját csapatok általi használhatóságát.” [3]

Az elektronikai támogatás és az elektronikai védelem a szárazföldi haderőnem hadműveleteiben és a békeműveletek többségében, míg az elektronikai ellentevékenység jellemzően inkább csak a magas intenzitású (had-) műveletekben jut szerephez. A válságreakáló műveletekben az elektronikai hadviselés elsődleges feladata a biztonságot fenyegető veszélyek előrejelzéséhez való hozzájárulás, valamint a cselekvési szabadságot támogató elektronikai védelem biztosítása. [3]

A válságreakáló műveletekben, hasonlóan a hagyományos katonai tevékenységekhez a nemzeti erők hadműveleti és harcászati szintű elektronikai hadviselési támogatása nemzeti felelősség, melyet az azokban történő részvétel esetén figyelembe kell venni. A NATO haderőfejlesztési javaslataiban találhatunk ajánlásokat arra vonatkozólag, hogy a szövetség keretei között végrehajtott műveletekhez felajánlott erőkbe milyen nagyságrendű legyen az elektronikai hadviselési támogatásra felajánlott erő. A támogatás mértéke a támogatandó szárazföldi erő szervezeti szintjétől függően szakasz, század, vagy zászlóalj erő lehet. A szárazföldi haderőnem esetében a dandárszintű kötelékek bázis elektronikai hadviselés szervezetei valószínűsíthetően szakasz- és századszintű kötelékek lesznek. A szövetségi haderő fejlesztési elvek szerint az elektronikai hadviselés alapvető építőeleme az elektronikai hadviselés alegység, az alábbi képességekkel.

A szárazföldi Elektronikai hadviselés¹¹ komponens:

- biztosítsa a korszerű harcászati rádió rendszerek és a sokcsatornás összeköttetések felfedését;
- egyidejűleg mintegy hat (HF, VHF, UHF vagy SHF sávú) rádióforgalmazás lehallgatását;
- a helymeghatározást és
- lehetőség szerint azok lefogatását.

A szövetség ezt az elektronikai hadviselési támogató képességet – a telepített erő küldetése függvényében – az ISTAR képesség elemeként kezeli.

Az adott feladat végrehajtásához szükséges elektronikai hadviselés képesség megállapításánál alapvetően a terület lefedési képességet kell alapul venni. Az alapelvek szerint egy zászlóalj harccsoport (dandár) méretű kötelék alkalmazásakor egy elektronikai hadviselés alegység (szakasz, század) képes biztosítani a szükséges lefedettséget. Egy hadosztály felelősségi körzetében egy – legalább két fenti képességű szakaszból, és a szükséges támogató, kiszolgáló erőkből álló – elektronikai hadviselés század, míg egy hadtest esetében egy – minimálisan kettőszázadnyi képességgel és a

¹⁰ HUMINT- Human Intelligence

¹¹Electronic Warfare- Elektronikai Hadviselés

szükséges támogató, kiszolgáló erővel rendelkező – elektronikai hadviselés zászlóalj alkalmazása szükséges a megfelelő elektronikai hadviselés támogató képesség kialakításához.

A repülőgép és a pilóta nélküli repülőgép (UAV) fedélzeti eszközök hatótávolságban – a megnövelt optikai láthatóság miatt – előnyben vannak a földi telepítésű eszközökkel szemben. A légiérő elektronikai támogató és felderítő képessége révén, a felderítés gondos megtervezésével jelentős információforrása lehet az összhaderőnemi törzsnek.

Az elektronikai hadviselés mindhárom területén elengedhetetlen a haderőnemi komponensek között a folyamatos és szoros együttműködés. Ez egyrészt az összhaderőnemi másrészt a haderőnemi Elektronikai Hadviselési Koordinációs Részlegek rendszerére épülő közös tervezésen és koordináción alapul. A rendszernek biztosítani kell a párhuzamos tevékenységek elkerülését, a korlátozott erőforrások optimális kihasználását, a nem szándékos elektromágneses interferenciák megelőzését.[3]

3. VEZETÉS, IRÁNYÍTÁS, KOORDINÁCIÓ, ADATOK ÉRTÉKELÉSE

A jövőben rendelkezésre álló valószínűleg szűkös elektronikai hadviselési és rádióelektronikai felderítő kapacitás hatékony kihasználása érdekében a katonai szervezeteknél információgyűjtő rendszert kell létrehozni és működtetni. A csapatok információgyűjtő rendszereinek létrehozására és működtetésére a felderítő törzsnek kell intézkednie és a felderítő törzs biztosítja a rendszerek kapcsolódását a rádióelektronikai felderítő szervezet rendszeréhez.

Ennek az összetett információgyűjtő rendszernek lehet központi irányítási eleme a Dr. Furján Attila alezredes egyetemi docens vezetésével kifejlesztett tábori vezetési és információs rendszer Hungarian Tactical Operational Command and Control Information System (HUTOPCCIS) Magyar Harcászati-Hadműveleti Vezetési és Irányítási Információs Rendszer. A „HUTOPCCIS” olyan összetett vezetési rendszer, amely az alkalmazói szoftverből, a hardver elemekből és az információáramlást biztosító ipari technikai egységből áll. Az eddigi fejlesztések után a rendszer a következő képességeket biztosítja:

- a rendszer segítségével lehetséges a felderítő erők és eszközök harcászati alkalmazásának megtervezése a felderítő képesség és láthatóság-vizsgálat követelményeinek figyelembevételével;
- valamint a tűztámogatásban résztvevő tűzéralegységek harcászati alkalmazásának megtervezése;
- a tűzéralegységek maximális hatótávolságának megjelenítése digitális térképen;
- a program képes egyedi és csoportos, valamint álló és mozgó célok adatainak fogadására, feldolgozására és digitális térképen történő megjelenítésére;
- a cél feldolgozása a beérkezéstől számított 5-7 másodpercen belül megtörténik;
- az értékelt célok a NATO követelmények szerint csoportosításra és listázásra kerülnek, melyek kinyomtathatók;
- a célok rendszerének kialakítása a NATO szabványnak megfelelően történik;
- a célok elosztása a tűztámogatásban résztvevő erők között mind a harctevékenység megszervezése, mind a harctevékenység vezetése folyamán megoldott;
- a rendszer segítségével szakszerűen végrehajtható az összefegyvernemi (manőver) erők harctevékenységének megtervezése és NATO egyezményes jelek szerinti megjelenítése, digitális térképen és ortofotón;
- a vezetési rendszer szöveges és térképi információ továbbküldésére, vételére és feldolgozására is alkalmas;
- ezen kívül lehetséges a harcászati térképi és szöveges információk folyamatos lejátszása (megjelenítése) a beállított hadműveleti idők között.

A HUTOPCCIS rendszer nagy valószínűséggel alkalmas lenne a műveleti területen tevékenykedő zászlóalj-harcscsoport erejű kötelék valamennyi komponense, így az elektronikai hadviselési komponens felderítő adatgyűjtésének megtervezésére, vezetésére, és a kapott információk értékelésére, a tájékoztató munka elvégzésére.[4]

4. ÚJ KÉPESSÉGEK KIALAKÍTÁSA, A MEGLÉVŐ KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE A NATO-BAN

A szövetség elmúlt évtizedekben végrehajtott műveleteinek tapasztalatai bebizonyították, hogy a szövetségi környezetben végrehajtott műveletek sikere nem biztosítható csak a műveletekben résztvevő tagországok nemzeti felderítési adataira hagyatkozva. Szükség van egy olyan robusztus, megbízható felderítő rendszerre, mely az egyes tagországok felderítési adatok megosztására vonatkozó egyedi szabályozóival ellentétben, minden időben képes a műveleteket irányító parancsnok felderítési követelményeit kielégíteni.[5]

A szövetség 1992 óta olyan képességet tervez kialakítani, amely egy időben két hadtest szintű szervezet egymástól független felderítő támogatásához képes hozzájárulni. Csak hozzájárulni, mivel ez a rendszer nem váltja ki az egyes tagországok által biztosított erők szervezetszerű felderítő támogatását csak kiegészíti azt, hiszen a szövetségi követelmények szerint a felajánlott erőknek rendelkezniük kell az adott feladat végrehajtásához szükséges harci támogató és harci támogató kiszolgáló erőkkel. A Magyar Köztársaság a prágai csúcserkekezleten¹² kötelezte el magát, a rendszer fejlesztésének támogatása, illetve a fejlesztésben való részvétel mellett.[5]

Több korábbi NATO csúcserkekezleten deklarálták, hogy a szövetségnek egy olyan koherens JISR¹³ keretrendszerre van szüksége, mely hatékonyan integrálja az egyes tagországok, valamint a szövetségi szinten működtetett ISR¹⁴ képességeket. A JISR integrálja az egyes felderítő rendszereket, harmonizálja az alkalmazási irányelveket és eljárásmodokat. A szövetségi JISR rendszer kialakításának célja tehát az, hogy megfelelő felderítő támogatást legyen képes nyújtani a döntéshozóknak (vezetőknek és parancsnokoknak egyaránt) a harcászati szinttől a stratégiai szintig.

A chicagói védelmi csomag („NATO Erők 2020”) felkérte a tagországokat az interoperábilis JISR képességek további fejlesztésére, valamint számos, a szövetség JISR képességének hatékonyabbá tételét célzó kezdeményezést fogalmazott meg. Ezek a kezdeményezések a szövetség, valamint az egyes tagországok meglévő és fejlesztés alatt álló képességeinek összehangolt felhasználását, a szövetségi, valamint a nemzeti keretek között alkalmazott JISR eljárások, szervezési- és kiképzési elvek optimalizálását tűzték ki célul.

A Lisszaboni Kritikus Képesség Elkötelezettség Csomag¹⁵ elfogadásával a tagországok elfogadták a közösen megállapított szövetségi követelményeken alapuló Szövetségi Információ Előállító, Megfigyelő, Felderítő Rendszer¹⁶ (a továbbiakban: JISR) kialakításának szükségességét. Ennek egyik kulcsfontosságú eleme a Szövetségi Felsőszintű Felderítő Rendszer (a továbbiakban: AGS¹⁷). [6]

A tervezett AGS a jelenleg a szövetség szervezetében meglévő felderítő, valamint hadműveleti erőforrások kiegészítésére szolgál. A rendszer által beszerzett adatok, információk, az előállított felderítési adatok a jelenleg működő C3I¹⁸ rendszereken keresztül, illetve a már létező törzs-eljárások szerint kerülnek terjesztésre. Az AGS rendszer célja, hogy valós idejű adatokat biztosítson a saját és ellenséges szárazföldi erőkről, valamint, hogy rövidítse az információ eljuttatásának idejét az adatgyűjtőktől a tüzet kiváltó elemekig. A tervezett AGS rendszer (1. kép) alkalmas lesz arra, hogy béke, válság, illetve háborús alkalmazás esetén megfigyelési adatokat biztosítson a feladatot végrehajtó adott szintű parancsnok részére a számára kijelölt felelősségi körzetről.

¹² 2002. november 21–22. A prágai csúcserkekezleten a NATO-országok elhatározzák, hogy létrehoznak egy kis létszámú, jól felszerelt, ütőképes erőt, amely a világ bármely térségében napokon belül bevethető, elsősorban a terrorista fenyegetések megállítására. Ugyanezen célból elhatározzák fegyveres erők széles körű fejlesztését és a NATO hét új, kelet-európai országgal való bővítését is.

¹³ Joint Intelligence, Surveillance, Reconnaissance - JISR

¹⁴ Intelligence, Surveillance, Reconnaissance - ISR

¹⁵ Lisbon Critical Capability Commitment Package (LCCC)

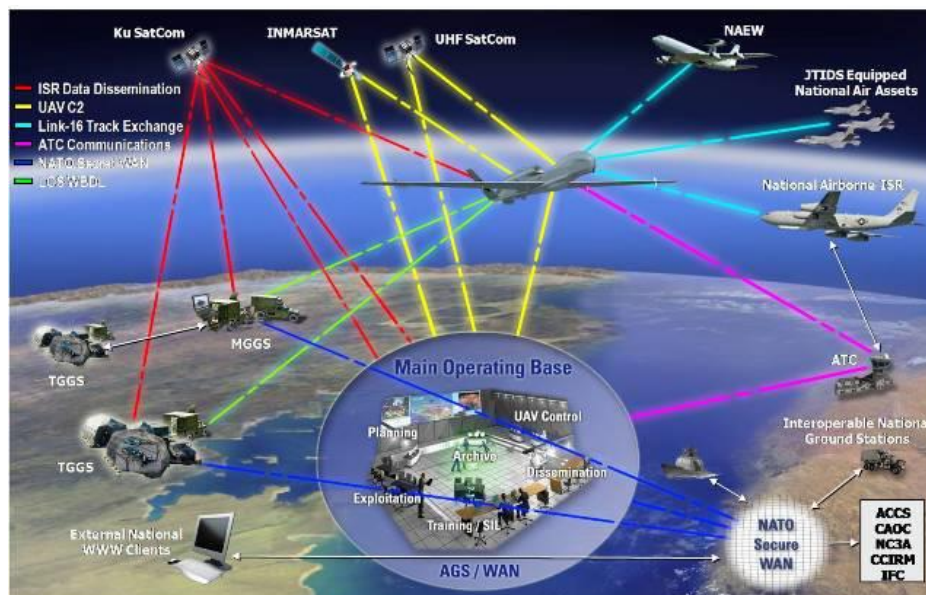
¹⁶ Joint Intelligence, Surveillance, Reconnaissance - JISR

¹⁷ AGS- Alliance Ground Surveillance System (AGS): szövetségi földfelszín felderítő rendszer

¹⁸ C3I – Command Control Communications and Intelligence – Vezetési, Irányítási, Kommunikációs és Felderítő rendszerek

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

HOLNDONNER Hermann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám1. kép: A teljes AGS rendszer hierarchiája¹⁹

Az AGS rendszer kialakítása lehetővé teszi a legváltozatosabb, feladatnak leginkább megfelelő összetételű alkalmazást. A megfigyelő repülőgép például alkalmazható önállóan, úgy, hogy a felderített információkat műholdas összeköttetésen keresztül a hazai bázison telepített földi állomáshoz juttatja vissza. A rendszer alkalmazható korlátozott számú mobil földi állomás kitelepítésével is, a meghatározott hadműveleti területen tevékenykedő felderítő erők támogatása érdekében úgy, hogy az összeköttetést műholdas kapcsolaton keresztül tartják a hazai bázis állomással. Nagyméretű konfliktusok esetén, a rendszert teljes telepítéssel célszerű üzemeltetni – több felderítő platform, nagyszámú mobil földi állomás, valamint a szárazföldi híradó hálózat kiépítése mellett. A tervezett AGS rendszer légi és szárazföldi szegmensekből áll.

A szövetségi szinten megfogalmazott követelmények szerint az évtized végére, 2010-re, egy olyan szárazföldi felderítő rendszer került volna kifejlesztésre és rendszeresítésre, mely egy időben képes egy hadtest hadműveleti területének folyamatos lefedésére, és a szükséges szárazföldi helyzetkép (tisztázott szárazföldi helyzetkép²⁰) előállítására.

A tervezett szárazföldi felderítő, megfigyelő rendszer fejlesztésével és 2010-es rendszerbe állításával a szövetség egy olyan nagy teljesítményű, a hadműveletek hatékonyságát nagymértékben növelő eszközhöz-rendszerhez jutott volna, mellyel szövetségi szinten is megteremtődik a XXI. századi hadviselés követelményeinek megfelelő harctéri felderítést és információ-áramlást biztosító képesség.

2007-ben, a nemzetek csökkenő védelmi költségvetései miatt – NATO illetékesek – a programot újragondolták: az új elképzelés egy egyszerűsített AGS rendszerrel számolt, amely már csak a Global Hawk Block 40 (2. kép) eszközöket tartalmazta volna továbbfejlesztett radartechnológiával.²¹ [5] [7]

¹⁹ Forrás: <http://nagsma.nato.int/images1/AGS2.jpg> (letöltés ideje: 2013.10.22.)

²⁰ Recognised ground picture

²¹ multiplatform radar technology (multiplatform radar technology insertion program - MP-RTIP)

2. kép: Global Hawk Block 40²²

2009-ben az AGS programban résztvevő NATO nemzetek aláírták az együttműködési megállapodást (Programme Memorandum of Understanding – PMOU), hitet téve a megvalósítás irányába, amelyet a létrehozást koordináló NAGSMA²³ felállítása követett. Egy következő fontos mérföldkő az AGS számára a 2010. évi lisszaboni NATO csúcstalálkozó volt, ahol az egyre fokozódó hadműveleti követelmények miatt (akkor főleg az afganisztáni információszerzés és megosztás kapcsán) ismét megerősítették a létrehozás szükségességét a NATO új stratégiai koncepciójában. [7]

2012. február 3-án az Észak-atlanti Tanács meghatározta a soron következő lépéseket, ugyanakkor a finanszírozás kérdései is szóba kerültek. Itt már csak 14 szövetséges hozzájáruló állam költségviseléséről szóltak (Bulgária, Csehország, Dánia, Észtország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Németország, Norvégia, Olaszország, Románia, Szlovákia, Szlovénia és az Egyesült Államok).²⁴ [5] [7]

Annak ellenére, hogy Magyarország a nyilvánvaló pénzügyi nehézségek következtében nem csatlakozott résztvevő nemzetekhez a MH felderítő támogató rendszerét úgy kell kialakítani, hogy abban megtalálhatóak legyenek az adatok feldolgozását, értékelését végrehajtó szervezetek, valamint az AGS rendszerhez való kapcsolódás fizikai feltételeit megteremtő technikai eszközök. A jövő magyar felderítő képességeinek, felderítő rendszerének tervezésekor szem előtt kell tartani, hogy a Magyar Honvédség felajánlott alakulatai az évtized végére képesek legyenek a korszerű felderítő és

²² Forrás: <http://nagsma.nato.int/images1/AGS1.jpg> (letöltés ideje: 2013.10.22.)

²³ NATO Alliance Ground Surveillance Management Agency (NAGSMA)

²⁴ Lengyelország 2013. márciusában jelentette be, hogy 15. országgént újra csatlakozik

információs rendszerekhez kapcsolódni, adatokat továbbítani, illetve igényelni a szövetség, illetve a koalíciós erők többi tagjától.

5. ÚJ KÉPESSÉGEK KIALAKÍTÁSÁRA, A MEGLÉVŐ KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉRE VONATKOZÓ ELKÉPZELÉSEK A MAGYAR HONVÉDSÉGBEN NATO CSATLAKOZÁSUNKTÓL NAPJAINKIG

2003-ban a Magyar Honvédség Honvéd Vezérkar Felderítő Csoportfőnökség az alábbi modulrendszerű képességek kialakítását tervezte megvalósítani a felderítő zászlóalj²⁵ bázisán:

- kettő iránymérő alap létrehozására (legalább 3 rádióiránymérő állomás egységes vezénnyelssel);
- lehallgató munkahelyek működtetésére (melyek egyidejűleg 6 HF, VHF, UHF, SHF frekvenciát képesek lehallgatni);
- két mobil rádiózavaró egység (állomás) működtetésére.

A cél az volt, hogy a támogatott katonai alakulat parancsnoka részére, a várható katonai műveletek teljes spektrumában, olyan felderítő képesség nyújtása, amely – a feladat sikeres teljesítése érdekében – biztosítja információk megszerzését, elemzését és értékelését, felderítési adatok előállítását, illetve azok átvételét, feldolgozását, valamint lehetővé teszi a támogatott alakulat integrációját a műveleti területen kialakított többnemzeti összhaderőnemi felderítő rendszerhez. A felderítő-zászlóalj és a megszüntetett ehc. század állományában meglévő és csak korlátozott ISTAR képességeknek is megfelelő technikai eszközök felhasználásával került megalakításra a dandárszintű korlátozott elektronikai harctámogató képességű EHV szakasz a 2004-2006 közötti időszakra.

Második ütemben megkezdődött volna az EHV technikai korszerűsítés és a kifejlesztett eszközök rendszerbeállítása. 2007-2010 közötti szakaszban – a folyamatban lévő haditechnikai fejlesztések eredményként rendszerbe kerülő eszközökkel, valamint rádióelektronikai zavaró berendezések beszerzésével – az ISTAR képesség részét képező dandár szintű elektronikai hadviselési támogatás teljesült volna. 2007-től tervezték az elavult mozgócél felderítő lokátorok²⁶ cseréjét és 2010-ig a dandárok támogatáshoz szükséges eszközök cseréjének befejezését.

Harmadik ütemben, 2010-2013. időintervallumban a felderítő támogató század az ISTAR kezdeti képességekre alapozva létrehozható lenne. Továbbá a perspektivikus elektronikai hadviselési eszközök fejlesztése követelményeinek megfogalmazása a digitális technológiára alapozott mobil távközlés (GSM, E-GSM), valamint a kizárólag kormányzati-katonai cella rádió rendszerek (TETRA, TETRAPOL) felderítésére és zavarására.

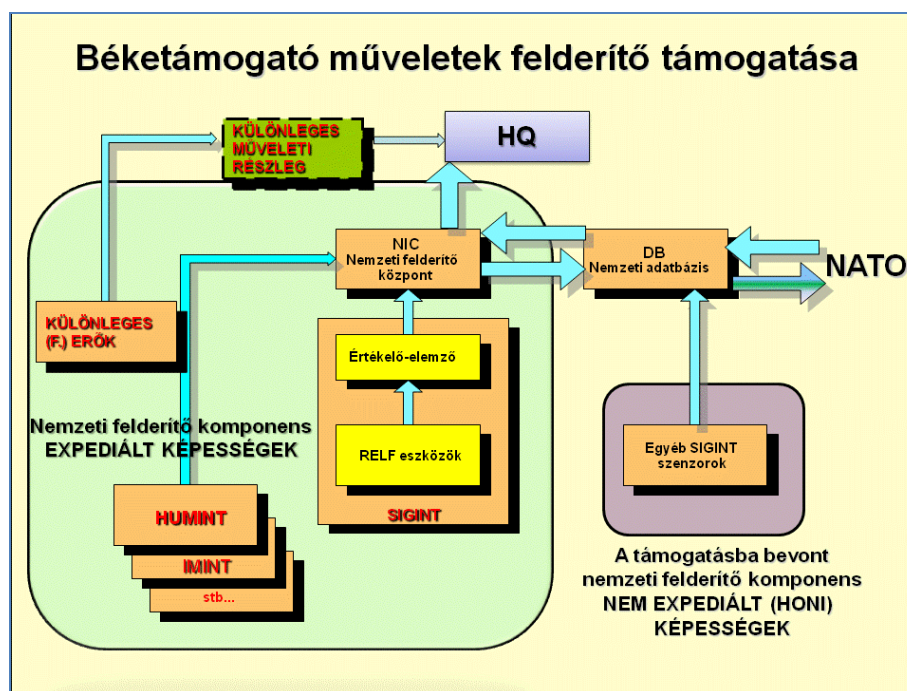
A harmadik lépcső 2013-ra történő befejezésével a Magyar Honvédség a legfontosabb területeken olyan elektronikai hadviselési képességekkel rendelkezett volna, amely a nemzeti katonai biztonság és a szövetségi kötelezettségek megkövetelnek, ugyanakkor arányban lehetnek volna mind a várható nemzetbiztonsági kockázatokkal, a fenyegetettség mértékével, mind a költségvetési lehetőségekkel.

A műveleti területre telepített felderítő erők nagysága a feladattól és a lehetőségektől függött. Ebben az időszakban még elképzelhetőnek tartották a zászlóalj (dandár) szervezetszerű felderítő erők egységek alkalmazását, de már ekkor felmerült a – és ez lett a gyakoribb megoldás – HUMINT, SIGINT és más elemző specialistákkal is kiegészített úgynevezett modul rendszerű alkalmazás. Kiemelkedő fontossággal bírt a hazai bázisú és a telepített felderítő erők és képességeinek védett összeköttetési eszközökkel történő összekapcsolása a hatékony, korszerű feladat végrehajtás terén (1. ábra). [8]

²⁵ 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj (Eger)

²⁶ PSZNR-5 lokátor állomás

Nemzetközi tapasztalatok azt mutatták, hogy Koszovóban, 4 körzetben 11 állam részvételével 18 fix, 14 mobil és 5 könnyű SIGINT/EW állomást telepítettek. A rendszer irányítását a Pristinában elhelyezett 27 fős SEWOC²⁷ (EWCC²⁸ és SIGINT²⁹ értékelő elemeivel) végezte.³⁰ [9]

1. ábra: Béketámogató műveletek felderítő támogatása³¹

Hazai fejlesztésre és alkalmazásra tervezett eszközök, rendszerek, képességeik:

- Mobil rádiófelderítő (COMINT) állomás felderítő zászlóalj kötelékében lévő felderítő támogató század mobil technikai eszközöként felderítés és iránymérés végzése 0,5 -1000 (3000) MHz tartományban analóg és digitális jelfeldolgozással az ISTAR követelmények szerint, a béketámogató erők védelmének (Force Protection) elsődleges feladatával. Az URH rádiófelderítő alrendszer feladata a kommunikációs jelek felfedése, vétele és feldolgozása mind hagyományos (konstans paraméterű), mind változó paraméterű (szórt spektrumú, hopping) rádiók vonatkozásában. Feladata továbbá a sugárforrás irányának, típusának gyors meghatározása iránymérő rendszerrel elsődlegesen abból a célból, hogy az erők védelme szempontjából a parancsnoknak elegendő ideje legyen a szükséges rendszabályok fogantatására. Az eszköznek képesnek kell lenni autonóm üzemmódban a helyi parancsnoki munkahely alá szervezeten működni a HF, VHF, UHF és SHF frekvenciatartományú vevő- és iránymérő munkahelyeknek, illetve biztosítani kell az előljáró által megszabott feladatok végrehajtását.[10]
- Béketámogató műveletek során mobil technikai eszközként az elektronikai harc szakasz rádió- és rádiótechnikai felderítő állomásai tevékenységének összehangolása, irányítása, távvezérlés végrehajtása, valamint értéke-

²⁷ SIGINT and EW Operations Centre Rádióelektronikai Felderítő és Elektronikai Hadviselési Hadműveleti Központ

²⁸ Electronic Warfare Coordination Cell Elektronikai koordinációs Hadviselési Részleg

²⁹ Signal Intelligence

³⁰ Részletek Dr. Katona István ezredes MH HVK FCSF 2004. évi tanszék módszertani foglalkozáson elhangzott előadásából Tájékoztató a Magyar Honvédség harcászati-hadműveleti felderítő és EHV rendszerének átalakításáról (2004 – 2013)

³¹ Forray L.- Holndonner H. A különleges felderítő erők helye és szerepe a korszerű nemzeti haderőben. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények 2005. IX. évf.. 4. szám ZMNE 2005 57.o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

HOLNDONNER Hermann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám

- lő-elemző munka végzése (analízis, szintézis), információ feldolgozás, együttműködés és információ csere. Az eszköznek képesnek kell lennie 1-2 klt. rádiótechnikai felderítő állomásról, 3-6 URH rádiófelderítő állomásról érkező feldolgozott adatok kiértékelésére, gyors feldolgozására és jelentések összeállítására.
- Az informatikai rendszer fejlesztése részét képezi a NATO rendszerű elektronikai hadviselési erőforrás tervezést és vezetést biztosító törzs elem infrastruktúrájának kialakítását.
 - A békétámogató műveletek EHC biztosítása során a hagyományos COMINT feladatok végzése mellett szükséges: mobil telefonok lehallgatását, zavarását biztosító eszköz; mobil telefonnal vagy kis hatótávolságú rádióval indítható robbanó szerkezet távvezérlő rendszerét zavaró eszköz (pl. menetoszlop biztosítása); rádiótechnikai felderítés (ELINT) végzése a szemben álló fél aktív elektronikai felderítő eszközei felfedésére.
 - A felderítő zászlóalj kötelékében lévő elektronikai hadviselési század mobil technikai eszközöként rádiótechnikai felderítés és iránymérés végzése 0,1-40 GHz tartományban analóg és digitális jelfeldolgozással az ISTAR követelmények szerint. A radar-felderítő alrendszer feladata a rádiólokációs jelek (földi és fedélzeti) felfedése, vétele és feldolgozása mind hagyományos (konstans paraméterű), mind változó paraméterű (változó impulzus távolságú, impulzus szélességű, vivőfrekvencia és intra-pulzus modulált) lokátorok vonatkozásában. Feladata továbbá a sugárforrás irányának gyors meghatározása iránymérő rendszerrel. Végre kell hajtania előzetes jel-paraméter mérést és feldolgozást az előírt követelményeknek megfelelő pontossággal.
 - A felderítő rendszer képességeit markánsan befolyásoló hazai pilóta nélküli repülőgép (UAV) rendszer létrehozása és rendszerbe állítása a meglévő „flotta” fejlesztése és bővítése. [9] [10] [11]

ÖSSZEGZÉS

A szövetségi rendszernek felajánlott erőink elsősorban a nem az 5. cikkelyhez tartozó tevékenységekben, válságreakgáló műveletekben fognak szerepet vállalni. A műveleti területen kialakult helyzet összetettsége, a parancsnokok sajátos információ igénye, a saját erők védelme megköveteli az összadatforrású felderítés gondos megtervezését, megszervezését, vezetését. A keletkezett felderítési adatokat gyorsan kell értékelni azt a felhasználókhöz eljuttatni. A nemzetközi fejlesztési irányzatok az analóg alapokon nyugvó felderítéstől egy integrált, digitális hálózatba szervezett összadatforrású felderítő rendszer irányába mutatnak (C⁴ISR³²).[12]

A Magyar Honvédség jövőbeni felderítő rendszerének szárazföldi elemeit úgy célszerű ki-(át-) alakítani, hogy olyan harcászati-, hadműveleti szintű „Military Intelligence” típusú zászlóalj nagyságrendű szervezetek jöjjenek létre, melyek képesek a haderő-fejlesztési célkitűzésekben is szereplő adott kötelék harctevékenységének felderítő támogatását végrehajtani. Rugalmasan kialakított modulrendszerű elemei ugyanakkor alkalmassá teszik kisebb kötelékek (század, zászlóalj harccsoportok) műveleti tevékenységének támogatására is. Ennek érdekében olyan zászlóalj létrehozása szükséges, amely a felderítő támogatás teljes spektrumát átfogva biztosítja a felderítő, rádióelektronikai felderítő és elektronikai-harc képesség egységes szervezetbe integrált kialakítását.

A felderítő törzseket alkalmassá kell tenni az azonos szintű NATO felderítő törzsekkel történő együttműködésre és kapcsolódásra. Szervezetüknek tartalmaznia kell mindazokat a funkcionális elemeket, melyek az adott szinten a szövetséges műveletek során megjelenhetnek.

A rendszernek – funkcióit tekintve – biztosítani kell a harcmező és a célobjektumok felderítése mellett, azok folyamatos ellenőrzését, helyének lehető legpontosabb meghatározását (egységes GPS rendszeren alapuljon), a beérkező információk "valós időben" (Real Time) való továbbítását, az automatikus feldolgozás és tájékoztatás lehetőségét. A rendszernek lehetővé kell tenni a még nem feldolgozott információkhoz és adatokhoz való hozzáférést is. Technikai

³² C⁴ISR - concept of Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance

paramétereit tekintve olyan igényeket elégítsen ki, mint a modulokból, "blokkokból" való felépítés lehetősége; egyes elemei legyenek hordozhatóak, vagy könnyen szállíthatóak.

A Magyar Honvédségnek az elkövetkezendő időszakban tovább kell folytatnia a – már meglévő szervezeti kultúrán alapuló – hagyományos és újszerű műveleti képességekkel rendelkező katonai felderítő (hírszerző) zászlóalj szintű kötelék fejlesztését, rendeltetésének megfelelő alkalmazási képességre történő teljes körű felkészítését.

Kulcsszavak: valós idejű felderítés, aszimmetrikus hadviselés, elektronikai hadviselés.

Keywords: real time intelligence, asymmetric warfare, electronic warfare.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Juhász István: A MH külföldi szerepvállalása az elkövetkező öt évben. *Új Honvédségi Szemle* LX. évfolyam 6. szám 69–74. oldal ISSN: 1216-7436
- [2] Keresztes Tamás: A béketámogató műveletek felderítő biztosításának ötéves tapasztalatai. *Új Honvédségi Szemle* LX. évfolyam 6. szám 101–104. oldal ISSN: 1216-7436
- [3] A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Elektronikai Hadviselési Doktrínája (tervezet). MH HVK FCS- ség kiadványa 2005.
- [4] Furján Attila: Harcászati- Hadműveleti Vezetési És Irányítási Információs Rendszer (TOPCCIS). *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények* IX. évfolyam 4. szám 24–37. oldal ISSN: 1417-7323
- [5] Balogh, Péter: A szövetségi felderítő rendszer korszerűsítése, avagy néhány gondolat a NATO földfelszín felderítő rendszerének megteremtéséről. *Felderítő Szemle* XI. évfolyam 3-4. szám 126–138. oldal ISSN: 1588-242X
- [6] Peter Flory: After Lisbon, Execution Is Key. *DefenseNews*.
<http://www.defensenews.com/article/20101129/DEFFEAT05/11290307/After-Lisbon-Execution-Is-Key>. (letöltés: 2013.10.22.)
- [7] NATO Alliance Ground Surveillance Management Agency. 2013. NAGSMA. October 24.
<http://www.nagsma.nato.int/default.aspx>. (letöltés: 2013.10.22.)
- [8] Forray László- Holndonner Hermann: A különleges felderítő erők helye és szerepe a korszerű nemzeti haderőben. *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények* IX. évf.. 4. szám 57-69. oldal. ISSN: 1417-7323
- [9] Katona István: Tájékoztató a Magyar Honvédség harcászati-hadműveleti felderítő és EHV rendszerének átalakításáról (2004 – 2013). Prezentáció. 2004.
- [10] Sztyéhlik László: Válságkezelő és béketámogató műveletek rádiófelderítő biztosításának technikai lehetőségei. *Felderítő Szemle* II. évfolyam 3. szám: 76–88. oldal ISSN: 1588-242X
- [11] Haig Zsolt, Kovács László és Ványa László: Az elektronikai hadviselés, a SIGINT és a cyberhadviselés kapcsolata. *Felderítő Szemle* X. évfolyam 1-2. szám: 183–209. oldal ISSN: 1588-242X
- [12] Gácser Zoltán: A katona harci képességét növelő korszerű, hálózatba integrált egyéni felszerelésrendszerének kialakítási lehetőségei a Magyar honvédségben. Doktori disszertáció 2008.
http://193.224.76.2/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2008/gacser_zoltan.pdf (letöltés: 2013.10.10)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

HOLNDONNER Hermann

Budapest, 2013.
6. évfolyam 4. szám

SZÉCHENYI TERV

A publikáció a TÁMOP-4.2.1. B-11/2/KMR-2011-0001. sz. pályázat, "Kritikus infrastruktúra védelmi kutatások" keretében elvégzett kutatás eredményeként készült.